

України від 21.07.2011 № 454.

3. Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням уповноваженого верховної ради України з прав людини щодо відповідності конституції України (конституційності) абзацу восьмого пункту 5 частини першої статті 11 закону України «про міліцію» справа N 1-25/2010 від 29 червня 2010 року.

4. Антонюк П. Є. Організаційно-тактичні аспекти примусового відбирання біологічних зразків у особи в кримінальному провадженні / Криміналістичний вісник № 1 (27), 2017.

5. Баулін О. В. Особливості отримання біологічних зразків особи для проведення експертизи у досудовому розслідуванні / О. В. Баулін // Криміналістика и судебная экспертиза. — 2015. — Вип. 60. — С. 222—231.

6. Multimodal Biometric Capability. URL: <https://www.innovatrics.com/innovatrics-abis/criminal-investigation/> (дата звернення: 05.04.2024).

7. Захаров В. П., Рудешко В. І. Біометричні технології в XXI столітті та їх використання правоохоронними органами: посібник. 2-ге вид., доп. Львів: ЛДУВС, 2015. 492 с.

УДК 343: 657

**Будник Л. А.**

*к.е.н., доцент, доцент кафедри безпеки та правоохоронної діяльності, Західноукраїнський національний університет*

**Будник В. І.**

*здобувач ступеня доктора філософії, Західноукраїнський національний університет*

## **ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ**

Економічні правопорушення, такі як шахрайство, відмивання грошових коштів та корупція, завдають великої шкоди економіці країн по всьому світу. Традиційні методи боротьби з такими злочинами часто виявляються неефективними через складність їх виявлення та розслідування. Останніми роками штучний інтелект відіграє все більш значущу роль у боротьбі з економічними злочинами, пропонуючи новітні інструменти для їх виявлення, аналізу та запобігання.

Згідно з Європейською етичною хартією з питань застосування штучного інтелекту у судовій системі та її середовищі, штучний інтелект описується як комплекс наукових дисциплін, теорій і методик, основна мета яких полягає у створенні машин, здатних імітувати когнітивні функції людини [1].

З огляду на той факт, що близько 90% усіх даних у світі представлено у неструктурованій формі, аналіз цієї величезної кількості інформації без

застосування технологій обробки великих даних є справжнім викликом [2]. Штучний інтелект відкриває нові можливості для аналізу, об'єднуючи структуровані та неструктуровані дані з різноманітних внутрішніх і зовнішніх джерел. Він використовує широкий спектр аналітичних інструментів, включаючи прогностичну аналітику, розпізнавання обличчя, машинне навчання та когнітивну аналітику, щоб виявляти закономірності та аномалії, які можуть свідчити про економічні злочини. Це дозволяє не лише покращити процеси розслідування, але й значно збільшує ефективність виявлення та запобігання економічним правопорушенням, роблячи їх розслідування більш оперативним та точним. Наприклад, системи штучного інтелекту можуть сканувати транзакції в реальному часі, виявляючи незвичайні закономірності, які можуть свідчити про відмивання грошей або шахрайство. Британська поліція використовує такі інструменти як Connect для аналізу мільярдів даних з фінансових транзакцій, щоб виявити кореляції та схеми операцій [3, с.555]. Використання програми Connect дозволяє проводити пошук у дуже складних і об'ємних наборах даних, робота над якими раніше могла тривати місяцями. Тепер таке опрацювання можливо здійснити за кілька хвилин і з високою точністю результатів, що є надзвичайно ефективним у боротьбі з економічною злочинністю.

Поліція Німеччини використовує штучний інтелект для виявлення фінансових правопорушень. Аналітичні системи штучного інтелекту здатні автоматично проводити аналіз великих обсягів фінансової інформації та виявляти можливі ознаки відмивання коштів, корупції та шахрайства.

Великий інтерес викликає досвід застосування алгоритмів штучного інтелекту під час попереднього слідства в Китайській Народній Республіці. Починаючи з 2016 року, китайська прокуратура почала використовувати штучний інтелект. На даний момент правоохоронні органи використовують System 206, який може оцінювати докази, умови арешту, а також рівень небезпечності підозрюваного для суспільства. Ця програма може ідентифікувати та ставити звинувачення за восьма найпоширенішими злочинами, в тому числі й економічними, такими як шахрайство з використанням кредитних карток, організація азартних ігор, крадіжки, шахрайство [4].

Штучний інтелект також може використовуватися для моделювання поведінки підозрюваних у вчиненні економічних правопорушень, дозволяючи правоохоронним органам краще розуміти методи, які використовують злочинці. Це допомагає у виявленні нових схем шахрайства та відмивання грошей, а також сприяє розробці стратегій для їх запобігання.

Штучний інтелект дозволяє автоматизувати рутинні завдання, такі як перевірка документів і аналіз транзакцій, що значно підвищує ефективність роботи правоохоронних органів та фінансових інститутів. Автоматизація допомагає зосередити увагу на більш складних аспектах розслідувань, звільняючи ресурси для боротьби з економічними злочинами.

Ефективне використання штучного у боротьбі з економічними злочинами вимагає тісної інтеграції технологій з існуючими системами правоохоронних органів та фінансових інститутів. Крім того, важливим є сприяння міжнародній співпраці та обміну даними між країнами, щоб ефективно протидіяти транснаціональним економічним злочинам.

У контексті вивчення новітніх шляхів впровадження технологій штучного інтелекту в кримінальне судочинство заслуговує на увагу пілотний проект електронної системи кримінального процесу eCase, запущений 20 квітня 2020 року в органах, що борються з корупцією. Система eCase має на меті повністю автоматизувати процедури, які раніше вимагали паперового документообігу, забезпечуючи значні переваги для усіх учасників кримінального процесу. Прокуратура буде наглядати за ходом розслідувань і керувати процесом в онлайн-режимі. Слідчі зможуть швидко доступатися до необхідних даних і аналізувати їх, оскільки система в реальному часі оновлює інформацію на кожному етапі, а також допомагає планувати час і задачі. Свідки, підозрювані та їх адвокати матимуть доступ до важливих документів в електронному вигляді. Успішний досвід роботи з системою eCase став основою для прийняття закону, що вносить зміни до Кримінального процесуального кодексу України з метою впровадження інформаційно-телекомунікаційної системи досудового розслідування. До того ж, Національне антикорупційне бюро України, Офіс Генерального прокурора, Рада суддів України та Вищий антикорупційний суд затвердили «Положення про інформаційно-телекомунікаційну систему досудового розслідування «іКейс» [5]. Зазначимо, що запровадження електронного кримінального провадження створює умови для значного прискорення, спрощення та здешевлення процесів розслідування правопорушень, в тому числі економічних, підвищення ефективності розслідування, зниження корупційних ризиків.

Незважаючи на значний потенціал, використання штучного інтелекту у боротьбі з економічними правопорушеннями стикається з низкою викликів. До них відносяться питання приватності та захисту даних, потреба у великих обсягах якісних даних для навчання алгоритмів та ризик створення упереджених систем. Крім того, злочинці постійно адаптують свої тактики для ухилення від виявлення, що створює виклик для розслідування з використанням інструментів на основі штучного інтелекту.

Атаки на системи штучного інтелекту, такі як отруєння даних та евазії атаки, можуть спотворити вихідні дані або зменшити їх ефективність. Евазії атаки, в контексті використання штучного інтелекту, є стратегіями, спрямованими на обхід систем безпеки або алгоритмів виявлення аномалій. Ці атаки призначені для того, щоб інтелектуальна система або модель не помітила злочинну діяльність або неправомірні дії. Розробка стійких до таких атак моделей штучного інтелекту та їх постійне оновлення для боротьби з емергентними загрозами є ключовим для збереження ефективності розслідування.

Збереження приватності даних та забезпечення етичного використання технологій штучного інтелекту є ще одним значним викликом. При розслідуванні в даному випадку системи можуть зіткнутися з чутливою особистою та фінансовою інформацією, що викликає обурення через порушення приватності та можливі упередження в процесі прийняття рішень. Важливо розробити чіткі правила, які забезпечують захист персональних даних, а також запобігають створенню упереджених систем. Регулятори та законодавці повинні працювати разом з технологічними компаніями та експертами зі штучного інтелекту, щоб створити баланс між інноваціями та захистом прав людини.

Майбутнє використання штучного інтелекту у протидії економічним правопорушенням обіцяє бути динамічним. З розвитком нових технологій та алгоритмів штучного інтелекту, збільшиться здатність до швидкого та ефективного аналізу даних, виявлення злочинних схем і запобігання економічним злочинам. Це не лише допоможе зменшити фінансові втрати, але й зробить економічне середовище більш стабільним та безпечним для всіх учасників. Успіх у використанні штучного інтелекту для боротьби з економічними злочинами залежатиме від постійного інвестування в новітні технології, підтримки міжнародної співпраці, ефективного регулювання, а також від забезпечення етичного використання штучного інтелекту.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. European ethical Charter on the use of Artificial Intelligence in judicial systems and their environment. URL: <https://rm.coe.int/ethical-charter-en-for-publication-4-december-2018/16808f699c> (дата звернення: 5.04.2024)

2. Справжній робокоп: як використовують ШІ для розкриття злочинів. URL: <https://robotdreams.cc/uk/blog/362-spravzhniy-robokop-yak-vikoristovuyut-shi-dlya-rozkrittya-zlochiv> (дата звернення: 3.04.2024).

3. Демура М.І., Клепка Д.І. Перспективи застосування штучного інтелекту у галузі кримінального судочинства. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 5. С.554-558. URL: [http://lsey.org.ua/5\\_2022/133.pdf](http://lsey.org.ua/5_2022/133.pdf) (дата звернення: 6.04.2024).

4. Майбутнє близько: у Китаї розробили «прокурора» зі штучним інтелектом. *Юридична газета online*. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/maybutne-blizko-u-kitayi-rozrobili-prokurora-zi-shtuchnim-intelektom.html> (дата звернення: 6.04.2024).

5. Положення про інформаційно-телекомунікаційну систему досудового розслідування «іКейс». Затвержено наказом Національного антикорупційного бюро України, Офісу Генерального прокурора, Радою суддів України та Вищого антикорупційного суду від 15 грудня 2021 року № 175/390/57/72 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0390886-21#Text> (дата звернення: 5.04.2024).